

Rolnictwo ekologiczne

Rolnictwo ekologiczne określa się jako system gospodarowania o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej. Produkcja ekologiczna powinna łączyć przyjazne środowisku praktyki gospodarowania, wspomagać wysoki stopień różnorodności biologicznej, wykorzystywać naturalne procesy oraz zapewnić właściwy dobrostan zwierząt.

Bardzo często podkreśla się dwoistą naturę systemu rolnictwa ekologicznego. Przede wszystkim jest to system wpływający pozytywnie na środowisko naturalne, co też przyczynia się do osiągnięcia szeroko rozumianych korzyści rolnośrodowiskowych. Z drugiej jednak strony rolnictwo ekologiczne jest odpowiedzią na zmieniającą się strukturę popytu na rynku. Konsumenci skłaniają się ku tym produktom, chcą je kupować i zazwyczaj płacą za nie wyższą cenę niż za produkty, które nie zostały wytworzone takimi metodami. Zgodnie z tym podejściem system rolnictwa ekologicznego jest systemem rynkowym.

Definicja rolnictwa ekologicznego, którą od wielu lat się posługuję, to „system produkcji rolnej oparty na wykorzystaniu naturalnych procesów zachodzących w obrębie gospodarstwa”. Ta definicja w pełni oddawała sens „starego” rozporządzenia 2092/91, natomiast w preambule nowego rozporządzenia 834/2007 rozszerzono zakres rolnictwa ekologicznego o ochronę środowiska. Stąd też rolnictwo ekologiczne obejmuje towarowe gospodarstwa rolne i gospodarstwa bez produkcji towarowej ale przyczyniające się do pozytywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

Podjęcie działalności w rolnictwie ekologicznym

Zgodnie z art. 4 ust. 1 [ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym](#) (Dz. U. Nr 116 poz. 975, ze zm.), zgłoszenie podjęcia działalności w zakresie rolnictwa ekologicznego, o którym mowa w art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 834/2007, przyjmują podmioty upoważnione do działania w rolnictwie ekologicznym jako jednostki certyfikujące, zwane dalej „jednostkami certyfikującymi”.

Zgłoszenia podjęcia działalności w zakresie rolnictwa ekologicznego dokonuje się na [formularzu](#) opracowanym przez Głównego Inspektora JHARS i udostępnionym na stronie internetowej administrowanej przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (art. 4 ust. 3 ustawy o rolnictwie ekologicznym). Zamieszczony formularz zgłoszenia podjęcia działalności w zakresie rolnictwa ekologicznego przeznaczony jest zarówno dla producentów podejmujących działalność w zakresie rolnictwa ekologicznego i przekazujących zgodę na objęcie ich działań systemem kontroli, jak również służy do zgłaszania zmian informacji podanych we wcześniejszym zgłoszeniu.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 [rozporządzenia Rady\(WE\) nr 834/2007](#), każdy podmiot gospodarczy, który produkuje, przygotowuje, przechowuje lub przywozi z kraju trzeciego produkty w rozumieniu art. 1 ust. 2 tego rozporządzenia, lub który takie produkty wprowadza na rynek, przed wprowadzeniem na rynek jakiegokolwiek produktu jako produktu ekologicznego lub wyprodukowanego w okresie konwersji na rolnictwo ekologiczne:

1. zgłasza tę działalność właściwym organom państwa członkowskiego, w którym działalność ta jest wykonywana;

2. przekazuje zgodę na objęcie jego działań systemem kontroli, o którym mowa w art. 27 ww. rozporządzenia.

Działanie Rolnictwo ekologiczne jest jednym z działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Jego realizacja ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i zachowanie na nich cennej różnorodności biologicznej.

Działanie Rolnictwo ekologiczne PROW 2014-2020 jest w dużej części kontynuacją dotychczasowego Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne w ramach programu rolnośrodowiskowego PROW 2007-2013.

Szczegółowe informacje oraz wytyczne działania Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2014-2020 zawarte są w *Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13. marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020* (Dz.U. z 2015 r. poz. 370, ze zm.). oraz w *Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020* (Dz. U. z 2016 r. poz. 343, ze zm.

Beneficjenci:
Rolnicy oraz grupy rolników, którzy dobrowolnie podejmują się przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 i spełniają definicję rolnika aktywnego zawodowo.

Wszystkie gospodarstwa uprawnione do wsparcia w ramach

Zobowiązanie ekologiczne można realizować w ramach następujących pakietów i wariantów:	Stawki płatności ekologicznej PROW 2014-2020
Pakiet 1. Uprawy rolnicze w okresie konwersji;	966 zł/ha
Pakiet 2. Uprawy warzywne w okresie konwersji;	1 557 zł/ha
Pakiet 3. Uprawy zielarskie w okresie konwersji;	1 325 zł/ha
Pakiet 4. Uprawy sadownicze w okresie konwersji:	
Wariant 4.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze w okresie konwersji,	1 882 zł/ha
Wariant 4.1.2. Uprawy jagodowe w okresie konwersji,	1 882 zł/ha
Wariant 4.2. Ekstensywne uprawy sadownicze w okresie konwersji;	790 zł/ha
Pakiet 5. Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji;	787 zł/ha
Pakiet 6. Trwale użytki zielone w okresie konwersji;	428 zł /ha
Pakiet 7. Uprawy rolnicze po okresie konwersji;	792 zł/ha
Pakiet 8. Uprawy warzywne po okresie konwersji;	1 310 zł/ha
Pakiet 9. Uprawy zielarskie po okresie konwersji;	1 325 zł/ha
Pakiet 10. Uprawy sadownicze po okresie konwersji:	
Wariant 10.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze po okresie konwersji,	1 501 zł/ha
Wariant 10.1.2. Uprawy jagodowe po okresie konwersji,	1 501 zł/ha
Wariant 10.2. Ekstensywne uprawy sadownicze po okresie konwersji	660 zł/ha
Pakiet 11. Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji;	559 zł/ha
Pakiet 12. Trwale użytki zielone po okresie konwencji.	428 zł/ha

działania Rolnictwo ekologiczne **podlegają kontroli** wykonywanej przez upoważnione przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi **jednostki certyfikujące rolnictwo ekologiczne** w zakresie prowadzenia w tym gospodarstwie produkcji rolnej, zgodnie z przepisami określonymi w ustawie o rolnictwie ekologicznym i *rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007*.

Kontrola wykonywana przez jednostki certyfikujące rolnictwo ekologiczne odbywa się **corocznie i obejmuje wszystkie gospodarstwa w okresie konwersji oraz po okresie konwersji**.

Rodzaj wsparcia:

Płatność jest ryczałtowa, przyznawana w zależności od realizowanego pakietu do hektara (gruntu ornego/TUZ-u/sadu).

Płatności w ramach pakietów są przyznawane **corocznie przez okres 5 lat** rolnikom, którzy dobrowolnie przyjmują na siebie zobowiązanie w zakresie danego pakietu/pakietów. Płatność w całości lub w części rekompensuje utracony dochód i dodatkowo poniesione koszty.

Pakiety i warianty

W ramach zobowiązań ekologicznych rolnik ma możliwość wyboru spośród 12 pakietów w którym pakiet 4 i 10 podzielone są na 3 warianty (tabela 1)

Płatność ekologiczna jest przyznawana jeżeli:

- w ramach **wszystkich pakietów**, jeżeli **rolnik prowadzi produkcję rolną zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznymi**, co jest **potwierdzone** informacjami zawartymi w wykazie z Jednostki certyfikującej rolnictwo ekologiczne,
- gruntów orných, na których występują uprawy wymienione w załączniku nr 4 do rozporządzenia – w przypadku pakietów 1–3, 5, 7–9 lub 11 lub wariantu 4.1.2 lub 10.1.2;**
  - **trwałych użytków zielonych - w przypadku pakietów 6 i 12 oraz 5 i 11;**
  - **sadów, w których są uprawiane drzewa lub krzewy z gatunków wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia – w przypadku wariantów 4.1.1 lub wariantu 4.2 lub wariantu 10.1.1 lub wariantu 10.2.**
- rolnik wytworzył produkty rolnictwa ekologicznego w ramach **pakietów 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9 i 10**
- w przypadku wariantu 10.1.1.** Podstawowe uprawy sadownicze po okresie konwersji i **10.2.** Ekstensywne uprawy sadownicze po okresie konwersji, jeżeli rolnik **zobowiązał się do utrzymania przez okres 2 lat po zakończeniu zobowiązania minimalnej obsady drzew na gruntach**, do których zostanie mu przyznana **ostatnia płatność** ekologiczna z tytułu realizacji tego zobowiązania. **Minimalna obsada drzew wskazana jest w załączniku nr 7 do rozporządzenia**, w którym określona jest minimalna obsada drzew krzewów i niektórych upraw jagodowych **w ramach pakietu 4 i pakietu 10**, z tym że w przypadku sadów mających co najmniej 12 lat- min. obsada drzew wynosi 125 szt./ha i co najmniej 90 % tych drzew jest uprawianych nie krócej niż 12 lat.

Zobowiązanie ekologiczne jest realizowane w ramach:

- ✓ pakietu 1–3, 5, 7–9 lub 11 lub wariantu 4.1.2 lub 10.1.2 albo
- ✓ wariantu 4.1.1 lub wariantu 4.2 lub wariantu 10.1.1 lub wariantu 10.2 albo
- ✓ pakietu 6 lub 12.

Rolnik może realizować **jednocześnie więcej niż jedno zobowiązanie ekologiczne** jeżeli takie zobowiązanie zostało podjęte w **tym samym roku lub w roku następnym**.

Rolnik nie może realizować jednocześnie zobowiązania ekologicznego oraz zobowiązania rolnośrodowiskowego podjętego w ramach Programu rolnośrodowiskowego PROW 2007-2013.

Płatność ekologiczne do tego samego obszaru może być przyznana z tytułu realizacji **tylko jednego zobowiązania**.

Rolnik realizuje zobowiązanie ekologiczne od dnia 15 marca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie **pierwszej płatności** ekologicznej.

Płatność ekologiczną wypłaca się do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej płatności, wraz z kwotą przeznaczoną na refundację kosztów transakcyjnych.

Zobowiązanie ekologiczne w zakresie wielkości obszaru oraz miejsca realizacji zobowiązania w trakcie jego realizacji nie podlega zmianie.

Natomiast w ramach realizacji zobowiązania ekologicznego w zakresie pakietów 1–3, 5, 7–9 lub 11 lub wariantu 4.1.2 lub 10.1.2, rolnik może dokonywać zmiany uprawianych roślin, miejsca ich uprawy lub zmiany wariantów lub pakietów objętych tym zobowiązaniem, jeżeli mimo dokonania tych zmian są spełnione warunki przyznania płatności ekologicznej z tytułu realizacji tego zobowiązania.

W przypadku uprawy rośliny dwuletniej, zmiana uprawianej rośliny, zmiana miejsca jej uprawy oraz zmiana wariantu lub pakietu jest dopuszczalna **po upływie dwóch lat uprawy tej rośliny**.

W przypadku pakietu 5 i 11 (uprawy paszowe) warunkiem przyznania płatności jest posiadanie przez rolnika lub jego małżonka zwierząt, takich jak: **bydło domowe, daniele, gęsi, indyki, jelenie szlachetne i jelenie sika, kaczki, konie, kozy, króliki, kury, owce, perlice, świny** jest spełniony jeżeli:

- liczba zwierząt, utrzymywanych zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym, wynosi **co najmniej 0,3 DJP/1 ha** gruntów ornych i TUZ zadeklarowanych w ramach pakietu 5, 6, 11, 12 lub
- liczba zwierząt (wszystkich posiadanych) wynosi **co najmniej 0,3 DJP/1 ha** **wszystkich** gruntów ornych i TUZ zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności ekologicznej, z wyłączeniem gruntów ornych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności ekologicznej w ramach: pakietu 2 i 8 (Uprawy warzywne) oraz wariantu 4.1.2 i 10.1.2. (Uprawy jagodowe).

Warunek przyznania płatności w ramach pakietu 5 i 11 (Uprawy paszowe na gruntach ornych) posiadania, przez rolnika lub jego małżonka, zwierząt nie musi być spełniony, jeżeli rośliny motylkowate drobnonasienne, trawy lub ich mieszanki uprawiane w plonie głównym zostaną wykorzystane w danym roku jako nawóz zielony. Płatność ekologiczna w ramach pakietu 5 i 11 może zostać przyznana bez spełnienia warunku posiadania zwierząt **jedynie raz w ciągu 5 lat realizacji zobowiązania ekologicznego**.

W przypadku pakietu 6 i 12 (Trwałe użytki zielone) warunek posiadania zwierząt, takich jak: **bydło domowe, daniele, gęsi, jelenie szlachetne i jelenie sika (wschodnie), konie, kozy, króliki, owce**

- ✓ jest spełniony jeżeli liczba zwierząt wynosi **co najmniej 0,3 DJP na 1 ha** **wszystkich** TUZ zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności ekologicznej.

Warunek posiadania zwierząt w ramach pakietu 5 i 11 (Uprawy paszowe na gruntach ornych) oraz pakietu 6 i 12 (Trwałe użytki zielone), rolnik może spełnić łącznie z co

najmniej jednym innym rolnikiem lub jego małżonkiem ubiegającym się o przyznanie płatności ekologicznej

Do wyliczania DJP zwierząt („nieekologicznych”) brane są pod uwagę zwierzęta:

- w przypadku **zwierząt oznakowanych** (oprócz świń):
  - posiadane w okresie od **15 marca do 30 września danego roku**, zgłoszonych do systemu **IRZ ARiMR** (dotyczy bydło, kozy i owce), lub
  - **do rejestru koniowatych** (koni wskazanych w zaświadczeniu wydanym przez podmiot prowadzący rejestr koniowatych)
- w przypadku **zwierząt „nieoznakowanych” oraz świń:**
  - **wymienione w wykazie producentów**, którzy spełnili **wymagania w rolnictwa ekologicznego**,
  - posiadane **od dnia przeprowadzenia kontroli przez jednostkę certyfikującą (JC)** w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku o przyznanie płatności ekologicznej, **do dnia przeprowadzenia kontroli JC** w roku złożenia wniosku (dotyczy rolników którzy **dokonali zgłoszenia do JC nie później niż w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku** o przyznanie płatności ekologicznej), **lub**
  - posiadane **od dnia zgłoszenia do JC** w roku złożenia wniosku o przyznanie płatności ekologicznej **do dnia przeprowadzenia kontroli przez JC** w roku złożenia wniosku o przyznanie płatności ekologicznej (dotyczy rolników, **którzy dokonali zgłoszenia do JC w roku złożenia wniosku** o przyznanie płatności ekologicznej).

W przypadku **pakietu 6 i 12** (Trwałe użytki zielone)

- Warunek posiadania przez rolnika lub jego małżonka zwierząt gospodarskich** jest weryfikowany w oparciu o **bazę IRZ** (w przypadku posiadania bydła, świń, kóz lub owiec) lub na podstawie **zaświadczenia o koniach** wydane przez podmiot prowadzący rejestr koniowatych (w przypadku posiadania koni) lub na podstawie **liczby zwierząt wymienionych w wykazie producentów**, którzy spełnili wymagania dotyczące produkcji w rolnictwie ekologicznym (w przypadku zwierząt „nieoznakowanych” oraz zwierząt oznakowanych utrzymywanych metodami ekologicznymi).
- Warunek posiadania zwierząt uznaje się za spełniony jeżeli **małżonek rolnika** ubiegającego się o przyznanie płatności ekologicznej **wyraził zgodę** (poprzez złożenie załącznika do wniosku *Oświadczenia małżonka rolnika o wyrażeniu zgody na przyznanie płatności ekologicznej z uwzględnieniem zwierząt, będących w jego posiadaniu*) **na przyznanie płatności ekologicznej rolnikowi z uwzględnieniem zwierząt, których małżonek tego rolnika jest posiadaczem.**

Degresywność

W ramach Działania Rolnictwo ekologiczne płatności podlegają degresywności w zależności od powierzchni deklarowanej do płatności. Stosowana jest następująca degresywność:

100 % stawki podstawowej – za powierzchnię **od 0,1 ha do 50 ha;**

75 % stawki podstawowej – za powierzchnię **powyżej 50 ha do 100 ha;**

60 % stawki podstawowej – za powierzchnię **powyżej 100 ha.**

Koszty transakcyjne

Rolnikowi mogą zostać przyznane koszty transakcyjne poniesione z tytułu kontroli gospodarstwa ekologicznego przez jednostkę certyfikującą w zakresie rolnictwa ekologicznego.

W przypadku, gdy rolnik jest jednocześnie beneficjentem działania: „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych – wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości żywności” w ramach PROW 2014-2020 lub „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” w ramach PROW 2007-2013, **koszty transakcyjne w takim przypadku nie przysługują.**

Koszty transakcyjne		Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych
Koszty kontroli	do 5 ha	900 zł
	powyżej 5 ha do 10 ha	1 000 zł
	powyżej 10 ha do 20 ha	1 100 zł
	powyżej 20 ha do 50 ha	1 300 zł
	powyżej 50 ha do 100 ha	1 400 zł
	powyżej 100 ha	1500 zł

Wysokość kosztów transakcyjnych poniesionych z tytułu kontroli gospodarstwa ekologicznego, przysługuje w wysokości przedstawionej poniżej, z tym że **nie może ona przekraczać 20% wysokości płatności ekologicznej.**

Rolnik realizując zobowiązanie ekologiczne musi spełnić wymogi:

- **obowiązek posiadania planu działalności ekologicznej**, który sporządza się przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, przy udziale doradcy rolnośrodowiskowego, na formularzu udostępnionym przez Agencję;
- **nie może przekształcać występujących w gospodarstwie rolnym trwałych użytków zielonych i pastwisk trwałych;**
- **zachowuje elementy krajobrazu rolniczego nieużytkowane rolniczo**, tworzące ostoje przyrody, określone w planie działalności ekologicznej;
- **przestrzega innych wymogów** określonych dla danego pakietu lub wariantu, które są określone dla poszczególnych pakietów lub ich wariantów w załączniku nr 2 do rozporządzenia ekologicznego.
- **prowadzi**, rejestr działalności ekologicznej w odniesieniu do gruntów objętych zobowiązaniem ekologicznym, zawierający wykaz:
  - a) **działań agrotechnicznych wykonywanych** w ramach realizowanego pakietu lub jego wariantu, w tym zastosowania nawozów i wykonania zabiegów przy użyciu środków ochrony roślin ze wskazaniem nazwy i dawki zastosowanego nawozu i środka ochrony roślin oraz przyczyny zastosowania środka ochrony roślin,
  - b) **wypasów zwierząt – w przypadku prowadzenia wypasu;**
    - wraz z **terminem ich przeprowadzenia;**

Wymóg wspólny dla wszystkich pakietów:

- co najmniej **30% zbioru** uzyskanego w ramach pakietów **1, 2, 3, 4, 7, 8, 9 i 10** jest przeznaczone do **przetwórstwa lub przekazania do innych gospodarstw lub sprzedaży,**
- **plon uzyskany w ramach pakietów pkt 5, 6, 11 i 12, z wyłączeniem przypadku,** gdy rośliny motylkowate drobnonasienne, trawy lub ich mieszanki uprawiane w plonie

głównym w ramach pakietu 5 lub 11 zostaną wykorzystane w danym roku jako nawóz zielony na określonych gruntach, płatność ekologiczna do tych gruntów jest przyznawana w danym roku bez spełnienia warunku (posiadania zwierząt), chyba że w poprzednich latach realizacji zobowiązania ekologicznego płatność ekologiczna do tych gruntów została już raz przyznana bez spełnienia tego warunku, **jest przeznaczony do skarmiania zwierząt lub przekazania do innych gospodarstw lub sprzedaży.**

– co jest **potwierdzone w szczególności dokumentami, o których mowa w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli.**

Wymogi dodatkowe dla **Pakietu 4. Uprawy sadownicze w okresie konwersji i**

Pakietu 10. Uprawy sadownicze po okresie konwersji:

- ✓ **coroczne wykonywanie na plantacji zabiegów uprawowych i pielęgnacyjnych**, w szczególności usuwanie odrostów i samosiewów, zgodnie ze wskazaniami doradcy rolnośrodowiskowego, określonymi w planie działalności ekologicznej;
- ✓ **utrzymanie minimalnej obsady** dla poszczególnych gatunków roślin, z tolerancją do 10%;
- ✓ **uprawianie gatunków drzew owocowych w okresie owocowania lub krzewów owocujących;**
- ✓ **jest tyle drzew w okresie owocowania lub na podkładkach karłowych lub półkarłowych, ile jest wymagane do spełnienia minimalnej obsady drzew i krzewów** określonej w załączniku nr 7 do rozporządzenia, a uprawa tych drzew jest prowadzona nie krócej niż rok, przy czym w przypadku sadów
  - mających nie mniej niż 12 lat – minimalna obsada drzew wynosi 125 drzew na hektar, a co najmniej 90% tych drzew jest uprawianych nie krócej niż 12 lat;
- ✓ **jest tyle krzewów owocujących, ukorzenionych i spełniających wymagania dotyczące średnicy elitarnego i kwalifikowanego materiału siewnego roślin sadowniczych**, określone dla krzewów jagodowych i borówki w przepisach w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących wytwarzania oraz jakości materiału siewnego, ile jest wymagane do spełnienia minimalnej obsady drzew i krzewów określonej w załączniku nr 7 do rozporządzenia;
- ✓ **sady nie są prowadzone jako uprawa jednorzędowa**

Wymogi dodatkowe dla **Pakietu 6. Trwale użytki zielone w okresie konwersji**

Pakiet 12. Trwale użytki zielone po okresie konwersji:

- koszenie w terminie do dnia 31 lipca lub wypasanie w okresie wegetacyjnym na trwałych użytkach zielonych, przy czym **dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok – danieli oraz jeleni szlachetnych i jeleni sika**
- **zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy)**; w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi.

Opracowała: mgr inż. Ewa Dzierżęcka